

Kaj ponujamo tokrat?

Znova smo med vami, tudi tokrat z nekoliko bolj obsežno številko. Kot vidite, je prva stran namenjena 1. novembru. Zabeležili smo ga samo s fotografijami. Včasih fotografija več pove kot sto napisanih besed.

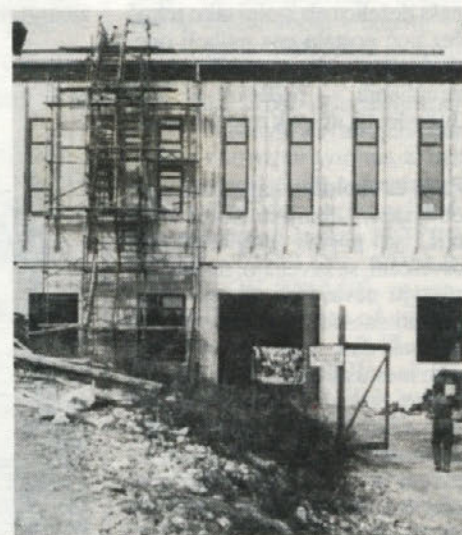
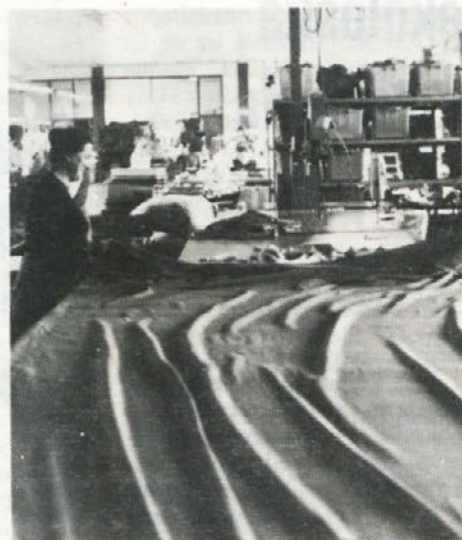
Na drugi strani imamo anketo. Že sam naslov prispevka pove, zakaj gre, glasi pa se: Še ena ekološka katastrofa? Dokaj zanimivo branje se ponuja na naslednji strani. Nekateri med nami so bili namreč v Parizu. Kako so se imeli? Kaj so videli? O čem so razmišljali? Vsi odgovori so na tretji strani, mi pa dodajamo le to, da bi bilo dobro, ko bi se od časa do časa prav vsak iz Beti podal, če ne že preko občinskih, pa vsaj preko republiških meja. Razlog je preprost. Le človek, ki potuje, vidi marsikaj novega, razume in doživi nekatere probleme povsem drugače, kot pa če jih doživlja in komentira vedno iz enega in istega zornega kota. Iz metliškega, na primer.

Peto stran smo namenili razmišljanju enega naših sodelavcev. Naslov je preprost: Ljudje med seboj. Preberite, zamislite se, in če se boste z vsebino strinjali, nam pišite. Veseli bomo vaših razmišljanj.

Sredino Vezila smo odstopili Tonetu Omrzelu. Pripravil je njemu lasten sprehod skozi zgodovino, v katerem je natesel veliko resnic. Tudi žalostne so vmes.

Ne bi smeli prezreti 9. strani. Eden naših rednih bralcev, ki je želel ostati v anonimnosti (ugodili smo mu), je tudi redni bralec najboljše slovenske revije Mladina. V rubriki Vaša pošta zato objavljamo njegove pripombe, obenem pa ga prosimo, naj se s pisanjem še kaj oglasi. Pero mu očitno dobro teče, današnja družbenopolitična in gospodarska problematika mu je tudi znana in prav bi bilo, ko bi s svojo nadarjenostjo obogatil vsebino našega glasila.

Na 10. strani opozarjamo na Zimske urice, na 12. nadaljujemo z zapisom o teku, na zadnji strani pa je kot vedno zanimivost!

Metlika, 30. oktober 1987

NAŠA ANKETA

Še ena ekološka katastrofa

Bela krajina je do nedavnega veljala za ekološki biser, torej za pokrajino z neokrnjeno, čisto naravo. Ko pa so pred nekaj leti odkrili v Krupi poliklorirane bifenile (PCB), ki so se po podzemnih kraških kanalih iz semiške Iskre iztekali v to belokranjsko reko, je naša deželica ob Kolpi tako rekoč čez noč postala ena najbolj onesnaženih — da ne zapišemo zastrupljenih — predelov ne le v Jugoslaviji, ampak celo v Evropi.

Pa je ta ekološka katastrofa ljudi ob Krupi, Lahinji in Kolpi stregnila, so postali bolj ekološko osveščeni, se zavedajo, da imajo z zdravju nevarnimi ali celo strupenimi snovmi opraviti malodane vsak dan, najsi bo na delovnem mestu ali doma in da morajo z njimi ravnati nadvse previdno? Ali pa jim je za vsa opominjanja, opozorila kaj malo mar, delajo po starem in upajo, da »hudič le ni tako črn, kot so ga namalali«? Ali pa morda pogrešajo pravih, objektivnih, predvsem pa pravočasnih informacij o varstvu okolja in njihovega lastnega zdravja?

VESNA BUTALA, delavka v tozdu Kodranka in volna: »PCB nam je pognal strah v kosti. Mene niti ne skrbi preveč, kaj bo z mano, toliko bolj pa, kako bo z mojimi otroki, zlasti še, ker ne vem, kaj vse še lahko pride. Veliko se sicer govori o ekološki ogroženosti, vendar pa je marsikje za ukrepe že nekoliko prepozno. Tudi v ekologiji namreč velja, da bi moralo biti več preventive in manj kurative. Zlasti v tovarnah bi se morali bolj zavedati nevarnosti onesnaževanja okolja in paziti, da ne bi spuščali škodljivih snovi v

reke. Sicer pa se mi zdi, da je ekološka ovesčenost pri ljudeh večja kot pred leti, veliko več se govori

o varstvu okolja, čeprav se naredi znatno manj.«

JOŽICA VOLAJ, predelavka v tozdu Kodranka in volna:

»Belokranjce je nekoliko ekološko prebudila zastrupljena Krupa, tako da so se začeli zavedati in hkrati bati, da ne bi pokončali sami sebe. Skrbi nas usoda Krupe in ljudi, ki so povezani s to usodo.

Ljudje so se začeli tudi nekoliko bolj zavedati, kako nevarna so škropiva za vinsko trto in številne poljske pridelke, čeprav jih kljub temu uporabljajo. Opažam pa, da embalaže od teh škropiv ne mečejo vsepovsod, ampak jih zažgejo.

Prav tako vsak ve, da mora pri uporabi strupenih škropiv uporabljati zaščitna sredstva, da takrat ne sme piti alkohola, le da potem eni to bolj, drugi manj upoštevajo. Marsikdaj pa smo ljudje, kar se tiče varstva okolja, tudi preslabo informirani. Naj za primer navedem le obvestilo, da v Metliki ne smemo piti vode, ki priteče iz pip, če ni prekuhana.

Zakaj je ne smemo piti, ne ve nihče, zanima pa nas, ali tudi tisti, ki nas o tem obveščajo, ne vedo ali pa nočejo delati med ljudmi panike. Tako opažam, da delavke kaj malo upoštevajo to opozorilo, poleg tega pa so na delovnem mestu večkrat žejne in ker — razen med malico — nimajo možnosti, da bi lahko pile, gredo v garderobo in se napijejo vode iz pip.«

NIKOLA VUKŠINIČ, izmenovodja v tozdu Metraža: »O

ekologiji se veliko govori, vendar pa se bolj zavedajo nevarnosti onesnaževanja tisti, ki so bolj ekološko ogroženi. Poleg tega marsikdo pazi le na to, da bo sam čim manj ogrožen, za druge pa mu ni mar. Tako na primer kmetje pazijo, da pridelke, ki jih bodo imeli za lastno uporabo, čim manj škropijo s strupenimi škropivi, medtem ko jim je za pridelke, namenjene prodaji, bolj malo mar. Danes je že tako, da mora tisti, ki želi veliko pridelati, uporabljati tudi veliko škropiv. Opažam, da je posledic ekoloških pomanjkljivosti, za katere so krivi

ljudje, vedno več, zato bomo morali hitro ukrepati. Na Zahodu se tega že dobro zavedajo in če ne bomo začeli tudi pri nas uspešnejše odpravljati teh posledic ali jih celo preprečevati, lahko pride do velike ekološke katastrofe. Zal pa za sedaj znanstveniki v glavnem le razmišljajo o tem, navadni ljudje se za to kaj prida ne brigajo, tisti pa, ki bi morali kaj narediti, čakajo.«

ANKICA STUBLJAR, polgalka materiala v tozdu Konfekcija: »Kljub temu, da kmete opozarjajo, naj manj uporabljajo škodljiva sredstva za zatiranje škodljivcev na poljih, ta opozorila na vasi ne upoštevajo veliko. Ni dovolj delovnih rok, ki bi delale na njivah, pa plevel kar poškopijo. O tem, da bi pri škropljenju uporabljali kakšna zaščitna sredstva, pa vsaj pri nas na Hrvaškem ni govora. Celotne škatle, v katerih je bil strup, pustijo kar zunaj, da potem tisto, kar je še ostalo v njih, izpere dež. Katastrofa s PCB je morda ekološko prebudila ljudi ob Krupi, znatno manj pa ostale. Morda tudi zato, ker so o tem premalo obveščeni. Tudi obvestilo, da ne smemo piti metliške »pitne« vode, smo slišali le enkrat, sedaj pa ne vemo, ali jo lahko zopet pijemo ali ne. V proizvodnji pa smo delavke žejne, zato se pač napijemo vode iz pip ali pa trpimo žejo. Drugih možnosti je bolj

malo. Po mojem mnenju bo potrebna še kakšna ekološka katastrofa, da se bodo ljudje — in to prav vsi — prebudili iz ekološke zaspanosti.«

NA SVETOVNI RAZSTAVI V PARIZU

Presenečeni in razočarani

Vsaka štiri leta proizvajalci tekstilnih strojev in naprav ter utenzilij prikažejo najnovejše dosežke te industrijske dejavnosti. Letos je bila taka razstava v Parizu od 13. do 22. oktobra.

Vihrajoče zastave pri vходу na razstavišče povedo, katere države sveta imajo svoje eksponate. Med njimi je tudi naša. Mi smo na tej izložbi opreme prisotni verjetno kot kocperanti tujih firm.

To strokovno razstavo ITMA 87 je obiskala tudi ekipa iz naše delovne organizacije. Organizacija potovanja, bivanja in drugega, je bila v aranžmaju KOMPASA iz Ljubljane. Potovali smo z avionom, ki je bil namenjen izključno obiskovalcem ITME 87. Polet je bil v nočnih urah.

Prenočevali smo v hotelu CA-RAVELLE, v starem delu mesta, temu primeren je bil tudi hotel, okrog katerega so gledališča, trgovsko središče ter manjše industrijske delavnice.

Prvi dan nam je dal Kompasov vodič po štiri karte za podzemno železnico, ki vozi dejansko v vse smeri Pariza. V kratkem nas je seznanil z mestom Parizom ter razložil, kako se lahko po najkrajši poti pride na postajo metroja, ki je v neposredni bližini razstavnega prostora ITMA 87. Opozoril nas je, da moramo ves čas bivanja v Parizu imeti začetno in končno postajo ter da si zapomnimo številke vlakov na teh progah, kajti možno je, da se ne znajdemo in takrat se lahko več ur prevažamo brez cilja. Nekaterim se je to tudi dogodilo.

Po prihodu v razstavni prostor smo se razdelili v manjše skupine po področjih, zanimivih za posameznike iz določenih TOZD. Mi iz TOZD Kodranka in volna smo šli na ogled strojev in naprav, ki so za nas zanimivi, drugi iz pletilnice, barvarne itd. pa s svojega področja opreme. Lahko rečem, da ni bilo potrebnih nobenih informacij, kje je kaj, kajti razstavni načrt je bil izdelan tako, da se je lahko sleherni spoznal.

Bil sem v manjši skupini sodelavcev iz Kodranke. Najprej smo si ogledali kompletno ponudbo teksturirnih strojev. Čeprav naš-

ega dobavitelja teksturirnih strojev ARCT ni več, smo opazili, da le obstaja osnova le teh — samo pri drugem proizvajalcu. Firma ACBF iz VALENCE v južni Franciji je del opreme in ostalega odkupila ter začela z izdelavo novega tipa tekst. strojev. Eden od teh je bil tudi razstavljen. Na tem stroju smo opazili velik napredek.

Krmiljenje, nastavljanje in vse mogoče operacije se na novih strojih opravljajo skoraj izključno z elektroniko. Klasičnih zobniških prenosov skoraj da ni več. Omenjeni teksturirni stroj firme ACBF je tudi v konstrukciji manjši, prilagodljivejši itd. Na njem je možno delati istočasno dva artikla nemoteno — vsakega zase. Poleg omenjenega proizvajalca smo si ogledali še teksturirne stroje BARMAG, ta je prikazal še robote za snemanje navitkov itd. Vsi ti proizvajalci teksturirnih strojev so pokazali nekaj novega, tehnično izpopolnjenega. Japonska firma »MURATI« je tudi pri-

kazala teksturirne stroje več tipov. Karakteristično ima funkcijsko napravo, kjer nitka pridobiva navidezne navoje (kode) s pomočjo gnetenja nitke z dvema navzkriž tekočima jermenčkoma — daleč odmaknjeni od klasične frikcije. Stroje s področja teksturiranja in sukanja so prikazali tudi RPR Italija in SKRAG-RITTER. Pri RPR ni opaznih sprememb, ker smo nekaj strojev te firme nabavili v lanskem in letošnjem letu.

Obiskali in ogledali smo si tudi proizvajalce strojev za barvanje preje — navitkov. Največ časa smo se zadržali pri firmi BARRIQUAND, Francija. Od te firme imamo v kodranki dejansko komplet opremo tovarne. Tudi ta vrsta opreme beleži vidne korake v razvoju. Vse več je avtomatike — klasičnega nastavljanja barvarskih procesov dejansko več ni, vse to se opravlja s pomočjo mikro procesorja — računalnika. Firma BARRIQUAND je razvila tudi novi stroj za barvanje me-

tražnega blaga in parilnik za parjenje navitkov poliestra ali bombaža. Predložbi za parilnik se polnijo lahko tudi avtomatsko — robotizirano. Zanimivo je še to, da so vsi BARRIQUANDOVI aparati izdelani robustno in iz 180% nerjavečega materiala.

Poleg že omenjenega smo si ogledali še novosti pri strojni opremi za predelavo volne za ročno pletenje. Predvsem gre za proizvajalca CRONN LUCKE iz ZRN. V našem obratu volne imamo v glavnem stroje te firme. Tukaj je opaziti zelo hiter napredek v tehničnem smislu. Vse vrste navijalnih, previjalnih strojev so v glavnem avtomatizirani, ravno tako stroji za izdelavo in lepljenje etiket. Napredek je v tem; da vse večja avtomatizacija zmanjšuje stroške delovne sile in povečuje konkurenčnost izdelkov.

Prvi dan smo prebili na razstavišču. Po celodnevem obisku smo se zvečer dobili v hotelu.

Kompasov vodič nam je predlagal, da si drugi dan v dopoldanskem času bežno ogledamo znamenitosti Pariza. Zbrali smo vsak po 50 FF in najeli avtobus, ki nas je tri ure vozil okrog najznamenitejših točk. Tako smo si ogledali tudi od znotraj cerkev NOTRE DAME, EIFFLOV STOLP, SLAVOLOK ZMAGE, znameniti pariški operi, eden od največjih trgov na svetu »LA PLACE DE LA CONCORDE« ali po naše TRG KONKORD, peljali smo se poleg LOUVRA itd.

Cas je hitro minil. Popoldne smo šli še enkrat na razstavni prostor. Tam smo si ogledali še ostale novitete — se pogovarjali s predstavniki tujih firm o dejanskih možnostih v prihodnje. Razreševali smo nekatera vprašanja iz naslova problematike nabave rezervnih delov itd.

Z vsem, kar smo novega videli, smo bili presenečeni. Istočasno je bil verjetno sleherni od nas razočaran, ko je spoznal, da do novih strojev ni tako lahko priti.

Zvečer smo se zbrali v hotelu — se prešteli in okrog 21.30 nas je avtobus odpeljal na letališče. Po opravljenih avionskih formalnostih smo polni vtisov ob polnoči poleteli iz Pariza v Ljubljano. Na Brnik smo prispeli ob dveh zjutraj. Tam nas je čakal naš šofer z avtobusom. V ranih jutranjih urah smo prispeli domov.

A. MATJASIČ

PRIJETNO IN POUČNO — Seveda smo si na strokovnem izletu našli toliko časa, da smo si ogledali najlepše mesto na svetu. Mnogi smo se pri tem prijetnem opravilu celo izgubili, toda — splačalo se je. Pariz smo doživeli, ga okusili in z novimi izkušnjami popotnikov in z novim znanjem smo se toliko bolj zadovoljni vrnili v našo malo, a zato nič manj ljubo Metliko. Na sliki: pred znamenitim slavolokom zmage.

PREBERITE, NE BO VAM ŠKODILO

Kapljica alkohola, velika nevarnost

Prehitevanje ob nepravem času in na nevarnih cestnih odsekih, vrivanje vozila med vozila sovoznikov, nenapovedano ali prepozno napovedano spreminjanje smeri vožnje, izsiljevanje prednosti in podobno neodgovorno ravnanje v cestnem prometu zanesljivo privede do hudih nesreč in strahotnih posledic.

Voznikom, posebej še tistim, ki upravljajo motorna vozila je včasih v trenutku treba uporabiti prav vse svoje sposobnosti. Zato se bodo zavestno in pravočasno izognili vsem vplivom, ki bi lahko zmanjšali njihove vozniške sposobnosti. Tako vplivajo, alkohol, zdravila, mamila! Ne glede na omejitve, ki jih postavlja zakon, se bodo zavedni in odgovorni vozniki docela odrekli takim sredstvom, dokler vozijo in pred vožnjo. Zlasti naj se spomnijo, da nekatera zdravila skupaj z alkoholom, četudi je oboje v majhnih količinah, lahko povzročijo nevarne in hude motnje, ki bistveno prizadenejo voznikovo sposobnost za varno vožnjo.

Alkohol je lažno poživilo. Vsaka kapljica alkohola je v prometu večkrat solza trpljenja in žalosti tistih, ki jih imamo najrajši, ali ki nam niso nikoli storili nič žalega.

Poleg sodobnega in s prometno etiko osveščenega voznika spada mes osnovne pogoje varne in srečne vožnje tudi tehnično brezhibno vozilo. Poleg zahtev, ki jih postavljajo predpisi, vozniki tudi moralno odgovarjajo za to, da bo vozilo, od katerega je odvisna varna vožnja, vselej brezhibno.

Najboljše vozilo lahko postane nevaren, zahrbtni sovražnik, kadar mu voznik ni kos.

Dobri vozniki ne bodo dopustili, da bi jim gospodovalo vozilo! Nasprotno, vozniki naj ukazujejo stroju!

Vozila in ceste sodijo med naj-sodobnejše dosežke znanstvenih

in tehničnih stvaritev. Človek jih je namenil v svoj prid. Promet se je uvrstil med najpomembnejša torišča civilizacije, kjer se porajajo novi odnosi. Sodobno življenje na prometnih površinah zahteva tedaj od vsakega posameznika spremembe osebnostnih vrednot, boljšo vzgojo in več znanja o prometu. Zato si moramo mi vsi, ki se kakorkoli vključujemo v prometno življenje, prizadevati, da se bomo vedno in povsod držali v tej listini omenjenih načel etike in morale, zaradi nas samih, v srečo in zadovoljstvo soljudi in vse družbene skupnosti.

Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu SR Slovenije

AIDS

NE OKUŽITE SE ZARADI NEVEDNOSTI

ODGOVORI NA VPRAŠANJA, KI VZNEMIRJAJO

Pogovorite se o vsebini

Ljubljana, maj 1987

AIDS — ne okužite se zaradi nevednosti

Kaj je aids?

Aids je bolezen, pri kateri človek izgubi svojo naravno odpornost — to je obrambno zmoglost pred okužbami.

Zaradi zmanjšane odpornosti postane človek dovzetnejši za najrazličnejše okužbe ali rakasta obolenja, ki zdravega človeka ne bi prizadele v tako težki obliki.

Kaj povzroča aids?

Aids povzroča virus, ki se imenuje HIV. Virus lahko v človeku

dalj časa miruje. Tak človek je »zdrav nosilec« brez znamenj bolezni, vendar ga moramo smatrati za kužnega.

Čas od okužbe z virusom do pojava bolezenskih znakov (inkubacijska doba) je od šest mesecev do pet let ali še več.

Kako virus deluje?

Ko virus prodre v celico, se vgradi v njeno dedno snov. Virusi se v celici množijo, iz nje izstopijo in okužijo nove celice.

Kakšna so znamenja bolezni?

- slabo počutje, dalj časa trajajoča povišana telesna temperatura, driska, hujšanje, nočno potenje, otekle bezgavke;
- pljučnice, ki so težko ozdravljive in se rade ponavljajo;
- pogoste okužbe z glivicami (npr. soor), z virusom herpesa in paraziti;
- vrsta nevroloških znamenj.

Kakšna je možnost, da se bo pri okuženi osebi razvil aids?

Po dosedanjih podatkih kar polovica ljudi, ki so se okužili s HIV, zbolijo v prvih petih letih po okužbi.

Kako se virus prenaša?

Do okužbe pride samo tedaj, če virus pride v kri:

- s spolnimi odnosi z okuženimi osebami;
- z brizgalkami, iglami in drugimi ostrimi predmeti, ki so bili v stiku z okuženo krvjo (npr. narkomani);
- s prenosom z okužene matere na otroka v nosečnosti, med porodom in pri dojenju.

Z virusom, ki povzroča aids, se ne moremo okužiti:

Pri posegih v zdravstvenih organizacijah, pri dajanju krvi in prejemanju krvi za transfuzijo ter pri presaditvi organov, pri družabnih stikih v družini, na delovnem mestu, v javnih lokalih, na prevoznih sredstvih, v šoli in drugih kolektivih, pri rokovanju, s hrano, z vodo, v bazenih, po zraku, po dotikih živali in po pikih mrčesa.

Kaj moramo in česa ne smemo storiti?

Dokler ne bo odkrito cepivo in učinkovito zdravilo, je poglavito preprečevanje (preventiva). Preventivni ukrepi, ki jih moramo izvajati vsi spolno aktivni moški in ženske:

- Izogibajmo se spolnih odnosov z osebami, ki jih ne poznamo oziroma ne poznamo njihovega

zdravstvenega stanja. Pri spolnih stikih se izogibajmo zlasti odnosov v zadnjik in usta. Zapomnimo si, da se pri pravilni uporabi kondoma (preservativa) močno zmanjša možnost okužbe.

Preventivni ukrepi za osebe, pri katerih obstaja možnost, da so bile že izpostavljene okužbi:

(homoseksualni ali biseksualni moški, ki so pogosto menjavali spolne partnerje; osebe odvisne od mamil, ki si jo dajejo v žilo; spolni partnerji navedenih oseb)

- Omejite število spolnih partnerjev in pri spolnih odnosih zmeraj uporabljajte kondom (preservativ);

- Ne izmenjujte igel in brizgalk, če se mamilom ne morete upreti. Uporabljajte le igle in brizgalke za enkratno uporabo;

- Ne posojajte in ne izposojajte si predmetov za osebno higieno: britvic, škarij, zobnih krtačk, rezil in drugih ostrih predmetov;

»• Par, ki si želi otroka, naj pred spočetjem opravi ustrezne preiskave;

- Ne darujte krvi, tkiv, organov, semena. Življenje z okuženimi osebami ni nevarno za nikogar, ki prihaja z njimi v stik pri običajnem družinskem življenju, družabnem življenju, na delovnem mestu in drugje.

Če bi želeli še kaj zvedeti, vprašajte svojega zdravnika, ki vam bo odgovoril sam ali pa vas bo napotil k ustreznemu strokovnjaku.

Rdeči križ Slovenije

HVALA ZA DARILO IN POZORNOST

Najiskreneje se zahvaljujem članom razširjenega kolegija za darilo ki so mi ga dali ob prevzemu drugih del in nalog v Beti. Njihova pozornost me je zelo razveselila. Ob tej priložnosti se zahvaljujem vsem, ki so mi pri delu v šoli kakor koli pomagali. Posebna zahvala pa gre kolektivu SŠTU za osemletno sodelovanje.

Toni Gašperič

LJUDJE MED SEBOJ

Človeka je lahko prizadeti, težje ga je razveseliti.

Ze najmanjša napačno postavljena beseda boli. Dejanje tudi. Posamezniki, in teh ni malo, so pravi specialisti za zadajanje ran. Velikokrat tudi brez osnove: naj boli drugega, zakaj bi mu bilo lepo.

V mislih imamo fotografijo dekleta, ki na Vinomeru reklamira kopalke Beti. Slika je bila objavljena v Dolenjskem listu, zaradi kopalke, ki so domala v isti barvi, kot je koža, je videti dekle golo. Pa ni bilo. Po Vinomeru se manekenke ne sprehajajo nage. To vem, to pa vedo tudi vsi drugi. Tudi tisti, ki so natolcevali ob izidu slike. A zloba noče počivati. Po nekem nenapisanem pravilu je treba žaliti, zasmehovati.

Slikano dekle je bilo izpostavljeno posmehu. Po krivici, zaradi hudobije, zaradi gole zlobe, brez kakršne koli osnove. Dekleta na Vinomeru so pošteno opravljala manekenski posel. Tudi to je vsega spoštovanja vredno delo, pa naj bo to komu všeč ali ne.

Takoj po reviji so bila zaključevanja, od katerih je odvisna prodaja za prihajajočo sezono pomlad — poletje 1988. Spomočjo manekenk, kopalke na primer se dajo lepše prikazati ne telesu kot na obešalniku, so bili sklenjeni lepi posli, od katerih v dobršni meri zavisi tudi naš dohodek (osebni).

Cemu torej zbadanje zavoljo objavljene slike? Smo res že brez vsakega čuta do sočloveka? In zakaj vidimo v vsaki stvari že nekaj grdega?

Samo zato, ker smo sami pokvarjeni?

Toni Gašperič

Ko bomo ocenjevali letošnji oddih delavcev

V času vse hujših pritiskov na delavce za večjo storilnost in v prizadevanjih za pospešen tehnološki razvoj se povečujejo naporji zaposlenih. Zaradi tega postaja bolj kakor včasih pomembnejši njihov oddih oziroma organizacija dopusta. Njegov pomen se še stopnjuje v časih vse hujšega pomanjkanja sredstev, ki naj bi si jih pritrkali za oddih. Vse več je delavcev, ki bi si razvedrila v času dopusta ne mogli privoščiti, če si ga ne bi omogočili v okviru svojih organizacij združenega dela.

Ta spoznanja so narekovala, da je predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije uvrstilo na svojo sejo 13. julija raziskavo o oddihu delavcev in počitniških zmogljivostih v Sloveniji. Končni cilj je, da bi zbrali podatke o kakovosti objektov in o drugih gmotnih možnostih za organizirani oddih delavcev. Po sklepu te seje je bilo gradivo poslano občinskim svetom ZSS, ki naj ugotovijo razmere v osnovnih organizacijah na svojem področju.

V tem sestavku želimo opozoriti na uporabnost gradiva, ki ga je pripravila strokovna služba

ZSS in ki ima odlike vsestransko osvetljene raziskave, tako da lahko služi kot priročnik za načrtno presojo kakovosti te dejavnosti v združenem delu.

V prvem poglavju podaja pregled počitniških zmogljivosti v organizacijah združenega dela. Po anketi za leto 1986 v 3266 oddih, od katerih jih je odgovore poslalo 2273, približno 1000 ozdov nima svojih počitniških prostorov. To so pretežno delovne skupnosti družbenih dejavnosti. V teh objektih je letovalo 632 tisoč delavcev s skupno 3,78 milijona nočitvami (vseh nočitev je bilo v Sloveniji 9,21 milijona). Poleg tega ozdi razpolagajo še s 1139 drugimi ležišči, tako da je sindikatu na voljo skupno skoraj 54 tisoč ležišč. To velja za poletno obdobje. Samo 376 ozdov pa ima okoli sedem tisoč ležišč za zimski oddih.

Analiza prinaša podatke o teh zmogljivostih tudi po gospodarskih panogah z vidika posameznih kategorij (domovi, prikolice, hišice, stanovanja itd.). Največ ležišč je v oddih industrije in rudarstva, kjer je tudi največ zaposlenih, pri tem pa je podatek o številu delavcev na eno ležišče najugodnejši za gozdarstvo (6), medtem ko je denimo v zdravstvu in socialnem varstvu to število 38. To navajamo samo za zgled razčlenjenosti gradiva.

Poglavje o cenah teh ugodnosti kaže veliko različnost med ozdi.

V obdobju, ko so omejene naložbe v družbeni standard, se kažejo zelo neugodne posledice za razvoj teh ugodnosti. v gradivu so tudi naštetje v povezavi z veljavno zakonodajo, ki je tudi citirana.

V poglavju, ki obravnava oblikovanje sredstev skupne porabe za regresiranje oddiha, je med drugimi podatek, da kar 760 ozdov s skupno 104 tisoč zaposlenimi (to je 12,5%) ni oblikovalo teh sredstev. Delitev regresa je v gradivu obdelana tudi z vidika družbenih usmeritev. Pri tem se pokaže, da ne uveljavljamo meril družbenega dogovora. To narekuje, da sindikati v celoti proučijo regresiranje oddiha in mu vrnejo prvotni namen — ohranjanje zdravja delavcev in njihove zmogljivosti za delo.

V nadaljevanju gradivo razčlenjuje organizacijsko-kadrovske

podlage za organiziranje oddiha. V oddih v glavnem v ta namen ni posebej usposobljenih organizatorjev za načrtno delo.

Komisije pa se pretežno ukvarjajo z razporejanjem prijavljencev, namesto z načrtovanjem in z vprašanji reševanja gmotnih težav in razmer delavcev. Šestnajst počitniških skupnosti (v gradivu so naštetje) pa je slabo povezanih med sabo.

Možnosti za sodelovanje med lastniki oziroma upravljalci počitniških zmogljivosti se ponujajo iz nekaterih podatkov v raziskavi, kot denimo, da bi bilo 457 ozdov pripravljenih zamenjati svoje zmogljivosti, 112 bi jih posodilo drugim, 252 bi jih menjavalo s partnerji v tujini, 832 bi združevalo sredstva skupne porabe za graditev novih itd.

Sledi poglavje, ki raziskuje stvarno vrednost osebnih dohodkov in sredstev sklada skupne porabe ob rasti cen gostinskih storitev. Pri tem se oblikovalci gradiva postavljajo na stališče, da sindikalni turizem ni namenjen predvsem za slabše dohodkovne razrede in »socialne primere«.

Posebno poglavje je posvečeno zdravstvenemu preventivnemu oddihu delavcev, oddihu upokojencev, težavam in oviram pri upravljanju s stavbami in informativno-propagandni dejavnosti v te namene v oddih.

Zaključni del gradiva je pregled nalog organov in organizacij sindikata pri oddihu v prihodnje — z vidika normativne ureditve, z vidika družbenih usmeritev, z vidika sodelovanja s turističnim gospodarstvom in zvezo počitniških skupnosti ter z vidika novih možnosti sindikalne turistične borze.

Kakor je v tem sestavu gradivo le v grobem predstavljeno, pa je najbrž razvidno, da osvetljuje vrsto kakovostnih prvin za presojo tega dela sindikalne dejavnosti.

Služi lahko kot dobrodošel priročnik tako za usmeritev sindikalnih aktivistov, splošnih oziroma kadrovskih služb in komisij za družbeni standard, kakor tudi za novinarje in organizatorje obveščanja ob merjenju uspešnosti letošnjega oddiha delavcev, ko bodo o tem poročali v svojih glasilih. Torej, preberite.

J. N.

Metlika, 30. oktober 1987

RAČUNALNIŠKO PODPRTI INFORMACIJSKI SISTEM

Včeraj, danes, jutri

Če bi hoteli biti dosledni, bi morali v povezavi z obravnavano temo včerajšnje obdobje raztegniti vse tja do leta 1972, ko je v firmo prišel prvi elektronski računalnik HONEYWELL G-118. A ker so bili način in možnosti dela s tedanjim računalnikom čisto nekaj drugega kot z računalniki, ki so svoj pohod pri nas začeli konec 70-ih let, bo povsem dovolj, če se bomo v zgodovino računalniško podprtega informacijskega sistema v naši DO podali pač samo do leta 1980.

Takrat smo namreč ob upoštevanju napovedovanih trendov prihodnjega razvoja informacijske tehnologije v svetu izdelali dokaj konkreten PROJEKT NADALJNEGA RAZVOJA INFORMATIKE V DO »BETI« METLIKA (februar 1980) ter nedolgo zatem na njegovi podlagi objavili razpis o nameravanem nakupu nove računalniške aparature opreme. Analizo prispelih ponudb smo opravili v sodelovanju s strokovnjaki iz Ekonomskega centra Maribor in odločili smo se za nakup računalnika DELTA 644.

Seveda vse stvari, predvsem časovno, pozneje niso potekale tako, kot je bilo predvideno, (več kot enoletna kasnitev osrednje in skoraj dvoletna kasnitev kompletiranja začetne periferne aparature opreme, nepredvidene težave pri zaposlovanju in usposabljanju računalniških strokovnih kadrov, določeno nezaupanje okolja v povsem nov, interaktivni*, za razliko od prejšnjega paketnega** načina dela, itd) vendar danes, po petih letih, lahko ugotovimo, da je po temeljni vsebinski plati razvoj le potekal po nakazanih smernicah.

*interaktivni način dela — povedano kar se da enostavno — pomeni možnost nenehnega sprotnega ažuriranja poslovnih dogodkov direktno v računalniško bazo podatkov tam, kjer tudi nastajajo, a to tako, da ima nekdo drugi, ki se n.pr. poslužuje terminala v neki drugi službi, iz te baze

samo trenutek zatem možnost dobiti najnovejšo informacijo o gibanju ali stanju veličine, na katero je vplivalo pravkaršnje ažuriranje poslovnega dogodka.

**Pri paketnem načinu dela pa se poslovni dogodki ne ažurirajo direktno in takrat, ko nastajajo, temveč se iz večjih ali manjših kupov dokumentov, specialno prirejenih in tudi izpolnjenih za ta namen, najprej zajamejo na neki posredni čunalniški spominski medij in šele od tu se ažurira računalnikova baza podatkov. Seveda to pomeni, da tudi informacij iz računalnika ni možno dobiti takoj ali v realnem času, temveč vedno z določeno časovno zakasnitvijo.

Kot vemo, smo zaradi stopnjujočih se potreb po računalniških obdelavah že po treh letih računalnik DELTA 644 (njegova maksimalna zmogljivost je bila 32 terminalskih priključkov) zamenjali z zmogljivejšim in sodobnejšim sistemom DELTA 4850, katerega zgornja meja je 64 terminalskih priključkov. Od teh smo jih doslej izkoristili 41 (39 za video-terminalske in 2 za posebno hitrejša matrična tiskalnika), vendar je v tej številki 10 priključkov bolj ali manj stalno angažiranih za razvoj novih in dopolnjevanje obstoječih programov v SOIS.

Podrobnejši pregled periferne aparature opreme po posameznih organizacijskih enotah:

organizacijska enota	video-terminalske	p. m. tisk	n. m. tisk.
TOZD Kodranka in volna:			
— priprava dela	1	—	—
— prodaja (nabava)	1	1	—
— skladišče preje	1	1	—
— tehtnica kartonov	1	—	—
— skladišče volne	1	1	—
TOZD Metraža:			
— priprava dela	1	—	—
— prodaja (nabava)	1	—	—
— skladišče surovin	1	—	—
— sklad. surovih pletiv	1	1	—
— sklad. gotovih pletiv	1	—	—
— adjustirnica	1	1	—
Konfekcijska skupnost:			
— tehnol. priprava dela	1	1	—
— operat. priprava dela	1	1	—
— prodaja	4	1	—
— skladišče surovin	1	1	—
— sklad. gotovih pletiv	1	1	—
— sklad. gotovih izd.	1	—	1
— predst. Beograd	1	1	—
FS	4	—	1
RS	1	—	—
GPS	1	—	—
ZTS	1	—	—
TS sklad. pom. mat.)	1	1	—
SOIS	10	1	—
SKUPAJ:	39	14	2

Opomba: P. M. TISK. Pomeni posredno preko terminalov vezane matrične tiskalnike brez lastnih računalniških priključkov.

N. M. TISK. pomeni neposredno iz lastnih računalniških priključkov vezane matrične tiskalnike.

Prikazano periferno aparaturno opremo podpira naslednja konfiguracija 32-bitnega računalnika DELTA 4850:

— CPU,
— centralna pomnilniška enota (8 MB),

— 2 diskovni enoti po 300 MB,
— 2 diskovni enoti po 160 MB,
— 1 tračna enota (1600 BPI),
— 2 linijska tiskalnika (600 LPM),
— vmesniki za terminale za 56 terminalskih priključkov,
— konzolni matrični tiskalnik.

Aplikacije, ki pretežno interaktivno potekajo ob podpori celokupne aparature opreme, so naslednje:

— finančno in menično poslovanje,

— blagovno poslovanje,
— materialno poslovanje,
— osnovna sredstva,
— osebni dohodki in kadrovska evidenca,
— planiranje in razpis proizvodnje z lansiranjem delovnih nalogov (program konfekcija).

Iz tega, relativno grobega prikaza aplikacij, brez navajanja posameznih aktivnosti znotraj njih, tudi tistih vzporednih, ki so bolj ali manj avtomatizirane, še zdaleč ni moč videti celotne dimenzije obsega ali izkoriščenosti (obremenjenosti) elektronskega računalnika, prav tako tega ne bi mogli ugotoviti na podlagi podatka o številu vseh razpoložljivih programov. Njihovo sorazmeroma veliko število (cca 500) je med drugim posledica tudi tega, ker morajo biti zaradi specifičnih oz. različnih tehnoloških, organizacijskih in poslovnih karakteristik med našimi proizvodnoprogrami tudi računalniški programi, čeprav služijo enakemu namenu, mnogokrat prirejeni ločeno, da lahko dosleno zadostijo tem različnostim.

Sicer pa operativno delo z elektronskim računalnikom poteka vsak dan v 2 izmenah (v 2. izmeni zaradi tekočega dela v nekaterih skladiščih ter zaradi 2 do 3 urnega vsakodnevnega procesa zavarovanja podatkovnih baz) plus enozemsko na vse proste sobote, nedelje in praznike, kar je potrebno zaradi spremljanja finalizacije proizvodnega procesa v TOZD Kodranka in volna. Seveda se čas po 14. uri ter na proste sobote, nedelje in praznike redno izkorišča še za mnoge druge procese, kot so izpisovanja obesnih etiket za konfekcijske izdelke, formiranja in izpise obsežnejših pregledov, informacij na raznih področjih poslovanja (FS, RS, GPS, priprave dela, skladišča, itd), a vse to še vedno ni dovolj, da bi se lahko izognili nekaterim problemom, ki bolj ali manj redno spremljajo dopoldansko delo preko terminalov in drugih računalniških pripomočkov. Namreč večina aktivnosti, oz. poslovnih dogodkov, ki so predmet ažuriranja preko njih, vsak dan poteka prav dopoldne, a ker jih nikoli ni možno časovno predvidevati, žal odpade varianta, da bi še kako drugače organizirali dopoldansko delo.

In dogaja se, da so v nekaterih dopoldanskih časovnih intervalih aktivni čisto vsi terminali, tudi ti isti v SOIS, posledica tega je, da se časi odzivov pri vtipkavanju množice akcij nenormalno podaljšujejo, kar pa razen nerivoze in negotovanj povzroča tudi določeno stopnjo nenehne neažurnosti računalniških obdelav.

Kakorkoli že, podobno kakor v svetu, tudi pri nas velja »Ta informacijski sistem je tako zanič, da se brez njega nikakor ne da shajati!« Pa le ne bi bilo prav, če bi čisto za vse tegobe (zamuđe, nenatančnosti, itd) krivili samo elektronski računalnik oziroma njegove programe. Nekaj je kriva naša naglica, nekaj to, da vse želimo v zadnjih trenutkih ali pa takrat, ko je že prepozno — kar naprej nekaj popravljati, skratka »jalovo« procesirati, kar, jasno, še dodatno obremenjuje že tako in tako obremenjeni procesor elektronskega računalnika. A kot krivec za vse takšne izpade je skoraj vedno proglašen — kdo drugi kot — SOIS.

Predem preidemo na prihodnost, ne bo odveč, če si poskušamo razjasniti še nekaj načelnih dilem iz preteklosti. Nenezadnje bo tako prav tudi zato, ker nam bo njihova morebitna razjasnitev lahko nudila določeno izhodišče pri razmišljanju o prihodnosti razvoja računalniško podprtega informacijskega sistema v DO »Beti« Metlika.

Dejstvo je, da je bil razvoj dosedanjega računalniško podprtega informacijskega sistema izrazito postopen, tako v pogledu opremljanja z aparaturo kot tudi aplikativno programsko opremo, oziroma z uvajanjem poslovnih aplikacij. V prvi vrsti je bilo to tako zato, ker, priznajmo, za naložbe v večje računalniške sisteme zaradi drugih potreb nismo imeli investicijskega denarja. Priznati moramo še to, da tudi naša kadrovska in splošno-organizacijska raven (po ugotovitvah jugoslovanski javnosti dobro znanega japonskega gospodarstvenika Sigea Singa v naši državi pri tako neurejenem, nestabilnem in kompliciranem načinu poslovanja s tem, ko vanj vključujemo še elektronske računalnike, razmetavamo denar) nikoli ni bila na poseben visoki ravni.

Na srečo modularnost izgradnje novejših elektronskih računalnikov in s tem možnost njihovega postopnega (tako hardwar-skega kot sistemsko- in aplikativno-sofverskega) nadgrajevanja, omogoča tudi takšno, torej postopno pot razvoja in uvajanja računalniških aplikacij, kar smo dodobra izkoristili prav v naši DO. Tako smo, če nekoliko osvežimo spomin, v začetku za nameravano interaktivno delo kupili relativno majhen računalnik, ki smo mu potem, preden smo ga čez 3 leta prodali, z dokupovanjem najprej razširjali eksterni spomin, zatem pa še centralnega, da o postopnem dokupovanju vmesnikov za terminale in terminalov ter matričnih tiskalnikov ne govorimo.

Leta 1985 smo ta, takrat že manj sodobni 16-bitni računalnik DELTA 644, zamenjali z večjim in zmogljivejšim 32-bitnim ter zato tudi sodobnejšim računalnikom DELTA 4850, vendar je bil to v bistvu najmanjši računalnik iz družine VAX (VAX 751). Za približno še enkrat toliko denarja bi tedaj lahko kupili po propustnosti celo več kot samo enkrat toliko zmogljivejšega, ki v prvem letu sicer še ne bi bil dovolj izkoriščen, gotovo pa bi danes in še kako leto naprej z njim lahko delali dosti učinkoviteje, kot pa z računalnikom DELTA 4850. Pripominjam, da zgolj morebitna razširitev spomina, kar smo na tem računalniku napravili pred nedavnim, smo deloma in do določene zgornje meje lahko nadomestili performanse, ki jih zagotavljajo procesorji ustrezno večjih elektronskih računalnikov.

No, v delno tolažbo nam je lahko to, da se s podobnimi razvojnimi problemi računalniško podprte informatike ukvarja tudi večina drugih slovenskih delovnih organizacij, saj bi se v primeru, če bi leta 1985 postopali tako, kot smo zgolj nakazali, po stopnji opremljenosti z aparaturo programsko opremo znašli prav pri vrhu lestvice slovenskih tekstilnih organizacij, pred nami bi morda bile samo 3 ali 4 DO, ki pa se tudi po obsegu poslovanja uvrščajo pred nami.

A tu smo, kjer smo. Potem ko smo v začetku letošnjega leta

spoznali, da v letu 1988 še ne bo finančnih možnosti za načrtovano zamenjavo računalnika DELTA 4850 z zmogljivejšim računalnikom (a to zaradi nekoliko daljših dobavnih rokov pomeni še lep čas leta 1989), smo zato, da bi nekako zapolnili vrzel do trenutka, ko naj bi do zamenjave slednjič le prišlo, marca sklenili pogodbo o nakupu manjšega in temu ustrezno tudi cenejšega, vendar skoraj popolnoma kompatibilnega mikroročunalnika ADRIA/300, ki bo imel naslednjo konfiguracijo:

- CPU,
- centralna pomnilniška enota (5 MB),
- 1 diskovna enota 300 MB,
- 1 tračna enota (1600 BPI),
- * 1 linijski tiskalnik (600 LPM),
- 2 vmesnika za terminale za 16 terminalskih priključkov,
- konzolni video-terminal.

* na sistem ADRIA bomo linijski tiskalnik prestavili iz sistema DELTA 4850, kjer imamo 2.

Glede aplikacij načrtujemo, da bomo na ta računalnik najprej prenesli paketne obdelave (obračun OD, kadrovske evidenco in osnovna sredstva), s čimer bomo na velikem računalniku za stalno sprosili nekaj periferne memorije, s prenosom zajemanja in procesiranja podatkov vsakomesečnega obračuna OD pa bo — vsaj na določene dneve v mesecu — jasno razbremenjen tudi njegov procesor.

Seveda nekaj podobnega, čeprav ne v tolikšni meri, velja tudi za aplikacijo osnovnih sredstev.

Nadaljnjo sprostitev velikega elektronskega računalnika s prihodom ADRIE pa si obetamo še tako, da bomo na slednjega prenesli tudi razvoj programov. To hkrati pomeni, da bomo za toliko priključkov, kolikor jih bomo prenesli na ADRIO, nekaj časa — odvisno pač od potreb oz. pripravljenih programov — povečevali število priključkov za uporabnike obdelav na računalniku DELTA 4850. Morda bodo tako pridobljene zmogljivosti na tem računalniku zadoščale tudi za računalniško podprto planiranje in spremljanje delovnih nalogov v vseh treh proizvodno-prodajnih programih DO (ta projekt se je postopno začel realizirati v konfekcijskem programu, kjer je med

drugim predvideno, da preko modelov ter navadnih ali posebej za ta namene najetih telefonskih linij z elektronskim računalnikom povežemo tudi naše dislocirane TOZD), a kaj dosti več kot 40 uporabnikov kljub še tako povečanem centralnem spominu in deklariranim maksimalno 64-im priključkom na računalniku DELTA 4850 hkrati ne bo moglo delati brez večjih ali manjših zastojev.

Če se povrnem k mikroročunalniku ADRIA, naj bi razen omenjenih paketnih obdelav nudil podporo tudi na novo načrtovanemu informacijskemu podsistemu slavne knjige, v povezavi z obstoječim ter pretežno operativno in elementarno-analitično koncipiranim informacijskim sistemom na velikem računalniku pa ga nameravamo postopno uporabljati tudi za procesiranja tako prirejenih programov, ki bodo te elementarno-analitične podatke, kadar bo potreba za to, najprej prenašali v svoje spominsko področje, nato jih pa predelovali do takšne stopnje, da bo na njihovi podlagi že kar takoj možno ustrezno odločati.

Za napovedovanje prihodnosti v povezavi z računalniško podprtim informacijskim sistemom pa žal nimamo ustreznih osnov oz. v tem trenutku ne vemo dovolj o nadaljnjem razvoju delovne organizacije kot celote.

Za zaključek ne bo odveč, če nekaj besed posvetimo tudi usposabljanju računalniških kadrov. Poudariti velja, da nam je njihovo sistematično usposabljanje, tako na delovnem mestu kot tudi preko specializiranih seminarjev, nenehna skrb. Ze danes lahko ugotavljamo, da se je s kombinacijo nekaj mlajših, ki imajo sorazmeroma ugodno kvalifikacijsko strukturo ter po stažu izkušenejših delavcev in delavcev, formirala dovolj primerna ekipa strokovnjakov, na katero se v prihodnje, seveda če se ne bo zgodilo kaj nepredvidljivega, lahko precej zanesemo. Razumljivo je, da ne bomo smeli zanemarjati njihovega nagrajevanja, saj je na Dolenjskem, v Beli krajini pa še sploh, sposobnih ljudi premalo, po drugih delovnih organizacijah pa so pripravljene izkušene računalniške delavce nagraditi bolj, kot pa je to urejeno v Beti.

Betko ima besedo

Najprej se bo Betko spotačnil ob člane uredniškega odbora Vezila. Nova družčina ne hodi na sestanke uredniškega odbora, kjer se načrtuje vsebina naslednje številke. Za to, ki jo imate pred seboj, so bili na sestanku le: Branko Matkovič, Mijo Maršič, Jože Muc in urednik. Drugih ni bilo.

Skoraj naravno je, da doživi vsaka novonatisnjena številka kritiko. Tudi s strani ljudi, ki bi jo morali soustvarjati, vsebinsko oblikovati. Špet je prevladala naveda, močno zakoreninjena na sončni strani Gorjancev: drži se ob strani in udrihaja.

Kako presneto je lahko biti heroj po bitki!

Zadnjič je srečal Betko mehanika iz Beti s pladnjem Grubačevih ribic. Nesel jih je v kodranko. Betko sklepa: ker v naravi žro velike ribe majhne, je verjetno mehanik nesel ribice kakšni veliki ribi.

V hotelu Bela krajina in v kulturnem domu Edvarda Kardelja so pričeli metliški kulturni delavci z Zimskimi uricami. Med gledalci je zelo malo delavcev iz Beti, celo tistih, ki se imajo za zelo kulturne ne. Lahko je imeti besede na jeziku, dejanja pa so drugo.

Betko pozna nekaj moških iz Beti, ki delajo samo štiri ure na dan. Medicina bi zaničala trditev, da so ti moški rodili, verjetno je njihovu nedelu iskati vzroke kje drugje.

PRIPOROČAMO!

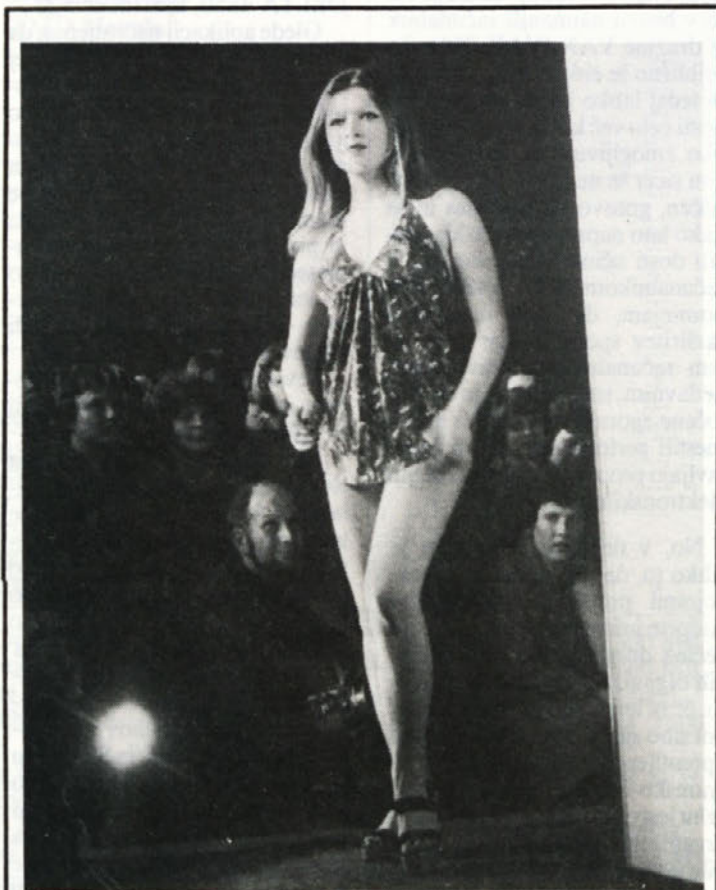
Kako v pokoj?

Pri Delavski enotnosti v Ljubljani bo v kratkem izšla zanimiva brošura z naslovom »Kako in kdaj v pokoj«. Namenjena je vsem tistim delavcem, ki se bodo upokojili v naslednjih nekaj letih — do leta 1990 in tudi kasneje. Če smo uvodoma zapisali »zanimiva«, potem je treba zapisati še: nadvse koristna za bodoče upokojece, ki bodo iz nje izvedeli, kaj jih v prihodnje čaka in na kaj morajo biti pozorni pri odhodu v pokoj; koristna in potrebna pa tudi tistim, ki se poklicno ukvarjajo s tem, da bodočim upokojevcem pomagajo in svetujejo pri tako pomembni odločitvi, kot je odhod v pokoj.

Avtor Jože Kuhelj, pri-

znani strokovnjak s področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja, v brošuri natančno — s konkretnimi primeri — pojasnjuje oblikovanje pokojninske osnove in odmero pokojnin, upokojitev zavarovancev, ki jim bo delovno razmerje prenehalo do 31. decembra 1989 in kasneje ter upokojitev zavarovancev, ki jim je delovno razmerje prenehalo do 31. decembra 1986, pravico do pokojnine pa uveljavljajo do 31. decembra 1989 ali kasneje. Ob tem avtor pojasnjuje še najprimernejši čas za odhod v pokoj, ob koncu tudi pregled vsega, kar potrebujemo ob odhodu v pokoj.

K. M.

ŠE POMNITE, TOVARIŠI — S časom, ki hiti nezadržno, se najbolj menjajo modeli. Včasih smo na modnih revijah reklamirali tele kopalke za nosečnice. Še pomnite, tovariši?

ZAHVALA

Ob nenadni smrti moje mame MILKE BRUNSKI iz Brihova se iskreno zahvaljujem za izraženo sožalje in vence vsem sodelavkam in Osnovni organizaciji Zveze sindikatov Konfederacije Komet Metlika.

Žalujoča hčerka
Gruden Dragica z družino

ZAHVALA

Ob smrti moje drage mame ALOJZIJE VIVODA se iskreno zahvaljujem sodelavcem in Osnovni organizaciji sindikata »KOMET« za podarjena venca, izrečeno sožalje in za spremstvo na njeni zadnji poti.

Zahvala gre tudi sodelavcem moje žene iz »BETI« za podarjeno cvetje.

Žalujoči sin Toni z družino

ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage mame KATARINE MIHALIČ se iskreno zahvaljujem osnovni organizaciji sindikata TOZD kodranka in volna ter sodelavcem za podarjeno cvetje, denar in izrečeno sožalje. Hvala tudi za spremstvo na njeni zadnji poti.

Žalujoči: sin Branko,
hči Ivanka, mož Rudolf

O STROKOVANJAKIH

Strokovnjak za gospodarstvo je človek, ki pol leta izdeluje načrte in naslednjega pol leta razlaga, zakaj se stvari niso tako razvijale, kot je predvideval.

Berite Mladino

V zadnji številki Mladine sem prebrala zanimiv pogovor z dr. Davorjem Savinom (redni profesor na VEKŠ Maribor), ki je strokovnjak za teoretične in praktične probleme našega gospodarstva. Pred leti je bil aktiven v Združenju evropskih ekonomskih institutov, je bivši svetovalec ZIS, danes pa opravlja funkcijo ekonomskega svetovalca pri predsedniku Zvezne skupščine.

Navedla bom samo nekaj odgovorov iz tega pogovora in prepričana sem, da bodo zelo zanimivi tudi za nas.

»... ali mislite, da gospodarstveniki v zahodnih državah ne bi laže prišli do denarja po tej poti kot po regularni — seveda, če bi bilo to dovoljeno? Oglejte si le primer z menicami. Če na zahodu ne plačate, vas pošljejo za 24 ur v zapor, nato pa vam dolg takoj »izvlečejo« iz vašega lastnega premoženja. Zato tam nikomur niti na pamet ne pade, da ne bi plačal svojih obveznosti v določenem času.«

»Ekonomske fakultete so različne in nisem prepričan, da vse proizvajajo kadre enakih sposobnosti. Kadrovska politika pa predstavlja pri nas velik problem. Eden izmed vzrokov tiči tudi v »republiškem ključu«, značilni jugoslovanski posebnosti. Tako se dogaja, da v določenem času ne moremo dobiti ustreznega strokovnjaka, ker ne ustreza sistemu ključa. Tu bi morali nekaj spremeniti. Dramatizirajmo situacijo. Ali ne bi bilo bolje za vso Jugoslavijo, da bi bili vsi ministri za gospodarske zadeve iz ene republike, če so mnogo bolj ustrezni kot ministri iz različnih republik? Ali ne bi bilo bolje, da bi imela Jugoslavija v določeni deželi ambasadorja, ki dobro pozna njene posebnosti, zna jezik... Zaradi tega načela se veliko naših sposobnih ljudi sploh ne more uveljaviti. Gledano z očmi ekonomista predstavljajo »ključ« veliko zadrego jugoslovanskega gospodarstva. Primerjajte to s politiko v drugih

deželah! Če potrebujejo sposobnega človeka, jih ne zanima niti njegovo državljanstvo. Primer? Kissinger v ZDA.«

»Ker iz našega izvoznega dobička ne moremo odplačati dolgov, bomo morali naše dolgove reprogramirati — kar pomeni podaljšanje roka za odplačilo dolgov. Vendar tudi to stane, saj je potrebno za reprogramiranje 1 milijarde dolarjev (s povprečno mero 9%) na dobo 7 let odšteti 600 milijonov dolarjev. Z reprogramiranjem bomo pridobili le čas, v katerem pa je potrebno izvesti rekonstrukcijo gospodarstva in ga usposobiti za večjo stopnjo rasti, ustrezen izvoz ter za vrnitev reprogramiranih milijard, obresti in dolga. Reprogramiranje je nujno, vendar je pomemben čas, za katerega se bomo odločili. Čim daljša je doba reprogramiranja, tem dražja je operacija...«

»Muratorij za dolgove je nekaj najhujšega, kar bi se nam lahko zgodilo. Za Jugoslavijo bi to pomenilo zaprtje mednarodnega finančnega trga, padec stopnje kreditibilnosti, stagnacijo v tehnološkem razvoju... Posledica? Jugoslavija bi se znašla, kar se tiče razvoja, na zadnjem mestu v Evropi. Že danes smo sicer med zadnjimi, vendar imamo kljub temu še vedno določene možnosti. Potrebuje kredit, s katerimi bi kupili novo tehnologijo in sodelovali v inovacijskih procesih...«

»... Neto jugoslovanski dolg znaša namreč 19 milijard dolarjev.«

»... Za inflacijo in hiperinflacijo pa ni, gledano s teoretičnega vidika, nikakršnih mej. Stopnja inflacije je bila 25%, danes je 120% (uradno je trenutno 130%, op. a.); zakaj ne bi bila 520% — če se bo nadaljevala ekonomska politika statusa quo in če ne bo sprememb? Predvidevamo lahko,

da bo znašala prihodnje leto več kot 200%... Sama od sebe se seveda ne bo znižala, saj je inflacija le termometer, ki meri temperaturo gospodarskega bolnika. Vendar pa je inflacijo težje reševati, ko znaša 130%, kot pa če znaša le 30%...«

»... Tudi v drugih deželah obstaja inflacija, ki pa ji niso dovolili preseči stopnje 20—25%. Pojave torej obravnavajo takoj...«

»... Inflacija je za nekaj procentov statistično nižja zato, ker obstajajo v našem gospodarstvu še vedno administrativni ukrepi na področju cen; cene nadzorujemo z različnimi oblikami neposredne kontrole, rezultat je seveda nekoliko nižja inflacija. Vendar ne smemo pozabiti, da je realna inflacija višja tudi zaradi nečesa drugega: zaradi zniževanja kvalitete. To pomeni, da ostajajo cene produktov nespremenjene, poslabša pa se njegova kvaliteta. To je isto, kot če bi se ob nespremenjeni kvaliteti zvišale njihove cene.«

Ponudba knjižnice

Saj veste, kajne, da ima Beti svojo knjižnico in v njej vrsto zanimivih knjig? No, zdaj prihajajo dnevi, primerni za branje. Časa bo več, dela manj. V trenutkih oddiha pa pride knjiga kot nalašč. Sezimo po njej. Navedli vam jih bomo nekaj, da se boste lažje odločili:

1. M. Burk — In jutri ves svet
2. H. H. Kirst — Konec '45
3. K. L. Mc Donald — Popotovanje z vetrom
4. S. Padežnik — Pod plaščem naivnosti

ŠOFER IN VRATAR — Na tem posnetku sta Martin Marajn in Stanko Klemenčič. Martin je v Beti sofer že petnajst let, Stanko pa je vratar. Marajn je prevozil v petnajstih letih že preko milijon kilometrov. Iskrene čestitke, če mu ne moremo dati že kaj drugega. (Foto: K. M.)

5. A. Cristie — Proti ničli
6. S. Brosse — Umor v angleškem dvorcu
7. D. Eden — Brezdomka
8. Najhujše svetovne katastrofe
9. N. Blundell — Najokrutnejši morilci našega časa
10. N. Margaret — Največji ljubimci sveta
11. R. Boar — Najuspešnejši vohuni vseh časov
12. R. Boar — Največje skrivnosti naše dobe
13. Ph. Naylor — Ljubljeni blaznež
14. P. Dijan — 37°, 2 zjutraj
15. M. Košiček — Moja ženskost, moja sreča
16. Dye A. Dale — Platoon, vod smrti
17. S. Signoret — Zbogom, Volodja
18. H. Fast — Priseljenci
19. H. Fast — Druga generacija
20. H. Fast — Američani
21. H. Segal — Življenje kot reka
22. H. Hesse — Mali srpan
23. F. Fajdiga — Pogreznjeni otok
24. D. Kunaver — Pesmi in šege moje dežele
25. C. Sgorlon — Armada izgubljenih rek
26. B. Zavrnik — Pet zakladnic velikega snega
27. S. Rozman — Družina
28. V. Kavčič — Veleposlanik na Kitajskem
29. E. Budau — Ljubezen v F molu
30. A. Walker — Nekaj vijoličastega
31. J. M. Simmel — Iz te snovi se tkejo sanje
32. S. Sheppard — Monte Carlo
33. K. in E. Woodiwiss — Plamen in cvet
34. R. Deforges — Modri bicikel
35. R. Deforges — Hiša v Parizu
36. R. Deforges — Hudič se še kar smeji

Knjižnica je odprta vsak dan od 9. do 10. ure. Razpolaga s 3600 knjigami. Med njimi bo gotovo tudi kakšna takšna, ki vam bo všeč. Lahko pa pridete samo na klepet, posvet. Ko se boste navdušili za branje, bo lažje.

Knjižničarka Marija Roglič

NAŠ POGOVOR

Resnice se ne da pisati v strahu

Toni Gašperič, humorist in še kaj, je v Beti že šestnajst let. Sedem let je bil referent za reklamo in propagando, osem let pa ravnatelj srednje šole tekstilne usmeritve.

— In kaj delaš zdaj?
— Urejal bom glasilo *Vežilo*, vodil modne revije ter se ukvarjal s proizvodnim delom in delovno prakso učencev, ki prihajajo v Beti.

— Kdo pa je zdaj v šoli »glavni«?

— Marjetka Žele. Pravkar bo končala visoko šolo, v prosveti pa ima tudi dovolj izkušenj, da bo lahko šolo uspešno vodila. Sicer pa je SŠTU verificirana. Če bi imela še kakšno učilnico več, bi lahko lažje zadihala.

— Se formalizacija poznala »profesionalizacija«?

— Vsebinska *Vežila* ni odvisna zgolj od mene. To je stvar vseh, predvsem pa vodilnega kadra, ki

razpolaga z največ informacijami. Zdaj so v uredniškem odboru dovolj odgovorni posamezniki iz Beti, da bomo lahko naredili dober časopis.

— Kdo bi še lahko pomagal?

— Sekretarji družbeno-političnih organizacij iz naše delovne organizacije. Preveč so tiho, premalo jih je čutiti. Že pred leti sem predlagal, da bi imele sindikalne organizacije neke vrste informatorjev, ki bi pisali v *Vežilo*. Iz tega ni bilo nič.

— Kaj pa delavci? Se neposredni proizvajalci kaj oglašajo?

— Sem pa tja prinesejo kakšno zahvalo ob smrti najdražjih, to pa je tudi vse.

— Kako bi jih bilo mogoče navdušiti za pisanje?

— Ne vem. Morda z bolj »vznemirljivimi« temami. V petnajst letih, odkar urejam naše glasilo, se je res oglasilo s prispevki nekaj delavcev. Povedali so mi, da so potem dobili po glavi od prvega svojega predpostavljene. V strahu pa se ne da pisati ostro, objektivno.

— In kje te je v Beti najti?

— V pisarni, kjer je tudi Matjaž Rus.

P. M.

Zimske urice letos in še kdaj

Zima zna biti prekleto dolgočasna. Eni si jo popestrijo s smučanjem, drugi s sankanjem, tretji z ogovarjanjem, četrti s spanjem in tako naprej. So celo takšni, ki berejo knjige. Našli pa se bodo celo ljudje, ki bodo hodili na kulturne prireditve. Poimenovali smo jih ZIMSKE URICE. Bodo pa v hotelu Bela krajina in v kulturnem domu Edvarda Kardelja.

Kaj si bo moč ogledati?

V hotelu Bela krajina bo predstavitev treh knjig: *Volite mene* (M. Rus), *Srečna dolina* (D. Bečaj) *Kdo je lahko komunist?* (T. Gašperič). Poleg avtorjev bodo nastopali še: Janez Pezelj, televizijski mož, oktet Vitis, Toni Grahek, sloviti glasbenik skupine *La grande Britanya* in županski kandidat Janez Vraničar-Luigi.

Novembra se bo predstavila v hotelu Bela krajina Glasbena šola iz Črnomlja z zelo zanimivim programom, ki je malce resen, še bolj pa zabaven.

Decembra bosta kar dve predstavi: blestel bo Filip Robar-Fič, režiser iz Novega mesta, in Jerica Mrzel, gledališka igralka iz Maribora. V hotelu bo žgolela v predstavi *Sklicujem zborovanje*. 6. februarja bo imela v kulturnem domu Edvarda Kardelja v Metliki celovečerni koncert metliška mestna godba, v hotelu Bela krajina pa bo 13. 2. 1988 veliko, šegavo, duhovito in sploh pusto vanje.

Najboljše maske bodo nagrajene, manjkal pa ne bo bogat srečelov. Vse navedene fešte in še marsikaj drugega pripravljajo: OK ZSMS, občinska Zveza kulturnih organizacij in samostojni kulturni delavci.

Posebej za vsako prireditev bodo viseli po Metliki plakati. Upamo, da jih ne boste prezrli, še bolj veseli pa bomo, če bomo uzrli vaše obraze med gledalci.

T. G.

KDO JE LAHKO KOMUNIST?

V samozaložbi (vendar s pomočjo OK ZSMS, Kulturne skupnosti Metlika, Mestne godbe metliške, Metliške folklorne skupine Ivan Navratil) je izdal Toni Gašperič, delavec v Beti in stari lisjak, tretjo knjigo svojih humoresk.

Naslov ji je dal *Kdo je lahko komunist?* Gre v glavnem za zgodbe, ki so bile že objavljene v *Dolenjskem listu*, bičajo in šibajo pa napake, napakice in neumnosti v Repičevi dragi.

V štorijah nastopajo tovariši: Rdečnik, Sezedelejevič, Župan, Izvršnik, Puškič, Foteljčič, Komolčič pa tudi Jože Repič, Klotilda Zračnikova, Šivalnikova in drugi. Smeha in bridkih spoznanj je do ušes in še čez. Knjigo je ilustriral, duhovito, zrelo in pikro, Branko Babič, humoreske je izbral Janez Pezelj, knjiga ima 120 strani, cena pa je 3000 dinarjev. V Beti jo bo moč kupiti v knjižnici pri tovarišici Roglič, sicer pa v Rajmerjevi in Bartusovi gostilni. Tudi v *Železnini*, trafiki in knjižgarni.

Knjigo *Kdo je lahko komunist?* boste spoznali in prepoznali po rdeči barvi ovitka, na naslovnici je tudi »ksiht« avtorja, delo Pavlihovega karikaturista. Verjetno ne bo malo tistih, ki se boste odločili za nakup, kajti druge knjige *Ljudje z zaščitenimi hrbtni* ni bilo v prodaji, prva *Humoreske* pa je pošla v nekaj tednih. Bralce Beti bodo še posebej zanimala humorne pripovedi o *Hitrotkalu*, *Kometovci* pa se bodo najverjetneje prepoznali kot »igralci« *Hitrošiva*. Lahko pa je tudi obratno.

NAŠI OTROCI IN NAŠA SKRIB ZANJE — Otroci iz metliškega otroškega vrtca so že večkrat nastopali v naši restavraciji. Navadno jih povabimo v Beti ob 8. marcu, da razvesele dekleta in žene. Kaj pa mi? Dovolj skrbimo za to mularijo, ki bi morala imeti na razpolago predvsem igrišča, kjer bi se razveselila in razigrala njihova otroška duša? Žal. Otroci so se prisiljeni igrati po stranskih cestah in ulicah, kar pa ni tako nedolžno. Avtomobili, mopedi in motorji so nevarni...

Betko ima besedo

Je že tako, da ni nihče v lastni domovini prerok.

Poglejte, če Metličan, domačin, vodi modno revijo, je to nič vredno, napovedovalcu iz Ljubljane je treba odšteti za isto stvar najmanj 300.000 dinarjev.

Posamezniki se jezijo na fotografa našega Vezila, češ da s slikanjem preveč zasluži.

Šest diapozitivov za koledar, naredil jih je neko iz Ljubljane, bo veljalo Beti 1000.000 dinarjev.

Takšni smo: cenimo vse, kar pride čez Gorjance ali Kolpo, domače ljudi pa je treba nagnati v mišjo luknjo.

Morda pa to kaže le na dejstvo, da smo Belokranjci kozmopoliti?

Otroci so naše največje bogastvo.

V Metliki so se primorani igrati po cestah in ulicah, ker ni primernih otroških igrišč.

Še več. V naši zaplankani občini je malo kulturnih predstav za otroke, malo športnih prireditev, malo zabave. Poleti je bil na kopaljšču cirkus s tremi ofucanimi sloni. To so imeli poleti otroci na razpolago in skoraj nič več. Za novo leto pripravlja Društvo prijateljev mladine spreved dedka Mraza. Bo skromen, Betko bi temu rekel: boren. Ni denarja. Stara plošča, stara plošča...

Parkirišče pred Beti v Metliki je že premajhno. Morda pa imamo preveč avtomobilov. Kakor koli hočete. Najbolj iznajdljivi so se že znašli. Našega naroda ne bo zatrl nihče, nikoli. Svoje železne konjičke puščajo na parkirnem prostoru kot prasica drek. Iznajdljivci se ne sekirajo, če so njihovi avtomobili komu v napoto ali ne. Samo da je meni prav. Zelo egoistična mentaliteta, ki pa v naši družbi pali kot puška.

Piše: Janez PENCA

VSE O TEKU

Fiziolog izračuna njegovo aerobno moč na osnovi podatkov, ki jih da submaksimalna obremenitev. Pred in po obremenitvi opravi tudi preskusne funkcije pljuč.

Zdravnik skrbno spremlja zapis EKG pred, med in po obremenitvenem tekstu, kajti nekatere spremembe, ki opozarjajo na srčno bolezen, se lahko pojavijo šele v času po obremenitvi, ko se srce umirja.

Po preskusih se zdravnik pogovori s prihodnjim rekreativnim tekačem o njegovih dosedanjih zdravstvenih težavah in testnih rezultatih.

1. Odstotek telesnega maščevja (22%) je nekoliko višji kot bi si ga smel privoščiti človek pri 40 letih; pametno bi bilo shujšati za približno 3 kilograme, še najbolje s tekanjem in tekmo.

2. Frekvenca srčnega utripa je bila pri vsaki naslednji stopnji obremenitve višja (rezultat slabši) od pričakovane in tudi umirjanje srca po obremenitvi nekoliko dolgotrajnejše. Osem minut trajajoči je bil slabši od pričakovanega povprečnega v primerjavi z enako starimi ljudmi. Zaradi višjega srčnega utripa pri vsaki višji stopnji obremenitve je bila tudi posredno izračunana aerobna moč (VO₂max) nižja od povprečja: 30 ml na kilogram telesne mase.

3. Ventilatorni ekvivalent (učinkovitost pljuč pri ekstrahiranju kisika iz vdihanega zraka) oz. volumen zraka, ki je potreben, da telo dobi 1 liter kisika, je bil tudi ves čas višji in zato slabši od povprečja. Globina dihanja, ki je manj pomembna mera, je bila povprečna.

Sklepi

Rezultati kažejo, da je s staljšča zdravstvene preventivne

VABIMO VAS NA TEK

pri tej osebi še dosti možnosti za izboljšanje. Zato se mora lotiti kake aerobne vzdržljivostne aktivnosti, recimo hoje ali tekanja. Te enote vadbe naj trajajo od 20—30 minut. Srčni utrip naj bo ves čas okrog 140—145 v minuti.

— rahlo povišan krvni pritisk 150/95 znižati v meje normalnega;

Ta ukrep bi moral:

— znižati odstotek telesnega maščevja;

— v splošnem zvečati srčnožilno vzdržljivost, kar bi se moralo odražati v nižji frekvenci srčnega utripa pri določeni delovni obremenitvi.

EKG tega človeka je bil normalen, kar pomeni, da ni dosti možnosti, da bi utegnil bolehati za koronarno srčno boleznijo.

Če želi novopečeni tekač spremljati spreminjanje svojih funkcionalnih zmogljivosti, naj testiranje ponovi po približno 9—12 mesecih vadbe.

Poročilo o vseh preiskavah bi moral v 10 dnevih dobiti njegov splošni zdravnik, in če bi preiskave odkrile kake nenormalnosti, bi jih morali pojasnjevati specialisti za posamezna področja medicine.

Čeprav nekaterih stanj obremenitvenih EKG ne more odkriti (n. pr. krča koronarnih arterij, vzdržljivosti srčne mišice, zaradi katere lahko ta začne nevarno drhteti), je vendarle koristno orodje pri iskanju koronarne srčne bolezni. Metoda pa ne daje stoodstotno zanesljivih rezultatov. Nekativen EKG ni jamstvo, da ni KSB, lahko le pomeni, da ni velike verjetnosti zanjo. Včasih pa EKG poskrbi za lažne, pozitivne, rezultate, čeprav merjenec nima koronarne srčne bolezni.

Na žalost je ocena funkcionalnih zmogljivosti z obremenitvenim testom zaenkrat le »privilegij« tistih, ki se zdravijo po prestani srčni bolezni, ali pri katerih utemeljeno sumijo, da imajo srčno bolezen. Izjema so tudi vrhunski športniki, katerih skrajni napori zahtevajo jamstvo, da so povsem zdravi.

Dvome naj razprši zdravnik

Kdor se zdravi zaradi kakršnihkoli še tako majhnih zdravstvenih težav, si mora pridobiti zdravnikovo privolitev (ali prepoved) za izboljševanje zdravja s tekanjem ali celo tekmo.

Take težave so: akutne ali kronične infekcije (n. pr. tuberkuloza), nepravilnosti imunskega odzivanja (n. pr. alergije) in kronične dihalne bolezni.

Bolezni želodca (n. pr. rane), črevesja (n. pr. kronična driska), jeter, ledvic, reproduktivnih organov (pri ženskah) in same krvi (anemije), lahko ustvarjanje s tekmo prepovedujejo. Podobno velja za bolezni, kosti, sklepov, mišic, vezi in kit.

Medtem ko psihiatrične bolezni (n. pr. depresija, anksioznost) navadno teka ne izključujejo, pa ga lahko nekatera stanja živčnega sistema.

Žlezne in presnovne bolezni (bolezni ščitnice, diabetes) zahtevajo temeljit premislek (tudi zdravnikov!) preden lahko bolnik poskusi teči.

Kljub temu dolgem spisku pa težave niso pogoste. Kdor ima pomisleke glede svojih funkcionalnih gibalnih sposobnosti za tek pa naj le povpraša zdravnika.

Kaj pomenijo izrazi?

Telesna sestava

V večini športov je nizek odstotek telesnega maščevja predpogoj uspešnosti. Spremembe v telesni teži nam nekaj pomenijo le, če vemo kolikšen odstotek vsakič pripada maščevju. Količina maščob v telesu je tudi eden od dejavnikov zdravja. Če je telesna teža za določeno višino višja od pričakovane, je navadno več maščevja kot je zdravo.

Količino maščobnega tkiva navadno merimo tako, da ugotovimo debelino podkožne maščobe s klunastim merilom na štirih standardnih mestih: na sredi nadlehti spredaj (biceps) in zadaj (triceps), pod lopatico in nad kolčno kostjo. Meritve opravimo trikrat in vse na eni strani telesa.

Najdražje življenje je v Sloveniji

Štiričlanska slovenska družina je junija letos potrebovala za minimalne življenjske stroške 283.379 dinarjev

Jugoslovanska štiričlanska družina je junija letos potrebovala za minimalne življenjske stroške 243.101 dinar, od tega nad 56 odstotkov za prehrano, okoli 14 odstotkov za oblačila in obutev, okoli 12 odstotkov za stanovanjske stroške, ostanek pa za druge življenjske potrebe. To so izračunali v zagrebškem Zavodu za samoupravljanje z uporabo metodologije (sprejete na ravni države) za izračunavanje družbeno dogovorjenega minimuma živ-

VEZILO je glasilo delovnih ljudi Beti in Kometa. Ureja ga uredniški odbor: Toni Gašperič, glavni in odgovorni urednik, Jožica Cigič, Nikola Kezele, Karolina Končar, Mijo Maršič, Jure Matekovič, Branko Matkovič, Vida Šegina-Matjovič, Jože Muc, Vinko Pavlinac, Tone Omerzel in Marjetka Žele. Tehnični urednik: Janez Pezelj.

VEZILO izhaja v nakladi 2300 izvodov, in sicer enkrat na mesec. Grafična priprava DIC Novo mesto, tiska Tiskarna Novo mesto.

Naslov izdajateljca: Beti, Tovarniška 2, 68330 Metlika, telefon: 58-170.

VEZILO je po mnenju Republiškega komiteja za informiranje SRS oproščeno temeljnega davka na promet proizvodov.

ljenjske ravni štiričlanske družine. S to metodologijo so ugotovili, da je najdražje življenje v Sloveniji (junjski minimalni življenjski stroški 283.379 dinarjev), nato na Hrvaškem (262.358), ožji Srbiji (256.158), najcenejše pa v Vojvodini (197.719).

Do teh zneskov pridejo tako, da domnevano mesečno porabo štiričlanske družine (z dvema otrokoma in družbenim stanovanjem) po določenem spisku 120 izdelkov in storitev pomnožijo s povprečnimi drobnoprodajnimi cenami. Torej gre za dogovorjeno kategorijo minimalnega življenjskega standarda. Celotni teoretični izračun pa naj bi bil osnova za izračunavanje najnižjega osebnega dohodka, ki ga prvič kot plansko velikost navajajo v novem družbenem dogovoru o dohodku kot spodnjo mejo uspešnosti poslovanja kolektivov, pod katero ne bi smeli načrtovati skupnega prihodka in dohodka. Organizacije morajo, če ga ne ustvarijo, spremeniti proizvodne programe, zboljšati organizacijo dela itd. Ta najnižji OD izračunajo tako, da minimalne življenjske stroške korigirajo s količnikom zaposlenosti v družini (dva zaposlena) in s produktivnostjo dela v republikah in pokrajinah.

Iz te metodologije izhaja, da bi moral biti najnižji OD junija za državo 121.550 dinarjev, s korekcijami produktivnosti dela pa bi se gibal od 79.226 dinarjev v Makedoniji do 183.559 dinarjev v Sloveniji (na Hrvaškem 141.155), v različici brez popravka s produktivnostjo dela pa od 98.860 v Vojvodini do 141.689 dinarjev v Sloveniji.

Kaj pa vsa ta števila pomenijo v »trčenju« z življenjem?

Tudi brez analiz (te zdaj pripravljajo) je jasno, da precej kolektivov ne ustvarja takšnih OD (ti so celo zelo blizu povprečnih OD v posameznih republikah in pokrajinah). Spričo teh dejstev so v republiškem koordinacijskem odboru za spremljanje izvajanja družbenega dogovora o dohodku SR Hrvatske ponudili »prehodno« rešitev. Letos bodo najnižji OD uporabili kot informativni kazalec položaja v določenih ozdih, torej brez neposrednih obveznosti, ki naj bi sledile prihodnje leto.

Vsekakor pa bi to moralo biti znamenje za spremembe. Delavci v hrvaških ozdih, ki ne dosegajo najnižjega OD, čedalje bolj zastavljajo to vprašanje in to je nedvomno pohvalno. Bistvo je v tem, da sprožijo akcije za zboljšanje organizacije dela in proizvodnje, da bi dosegli uspešne rezultate. Hkrati pa je jasno, da je v ta namen treba zboljšati tudi možnosti gospodarjenja in skupni ekonomski položaj v državi.

D. Stanješić

Gospodarska situacija ni rožnata.

Govori se o krizi morale.

Šepeče se, da je razpadel pravni sistem, da skoraj nihče več ne obvladuje situacije.

Nič čudnega ni torej, če so naši medsebojni odnosi takšni, kot jih prikazuje pričujoča fotografija.

Tomo Cej — Pesmi

Vezilo res ni literarni časopis, je preživel v Metliki. Uredniku toda vseeno ne bo odveč, če s Vezila je poslal zajeten šop kakšno pesmico predstavimo pesmi, za katere pa je škoda, če mladega Tomija Ceja. Zdaj živi bi ostale v predalu. Preberite, z očetom v Solkanu pri Novi Gorici, dobršen del otroštva pa presodite.

KRIK

*na svetu je toliko ljubezni v glavah ljudi.
mного železa na železniški postaji.
jaz sem zopet sam med množico.
sam z vozovnico mestnega prometa.
serija D. cena 100 din.*

*pisma, ki si jih nekoč pisala, ne vejo
nič o železu in karti in moji osamljenosti.
pisma so bila predolga.*

*v restavraciji kjer jem je vedno tudi tisti
stari. danes je dal kri. roke je imel črne od
premoga. danes je nosil tudi premog.
ženska, ki je sedela z njim je rekla:
»mene bolijo nohti, ko grem spat.«*

*lepa trgovka je zamudila službo, ker je
spala pri svojem fantu.
čaj, ki ga je naročil tip, ni dober.*

*kava je dobra. prijatelj je tudi dober.
sedaj ga ni tu. tudi sonca ni tu.*

*otroci pri smetnjaku se veselijo nove
sličice.*

*v meni kriči, jaz pa sem tiho.
in čakam. tebe? jutro? mene? morda...*

LJUBEZENSKA PESEM ŠT. 2

*utrujeno
jutro.
dva uboga
angela,
ujeta v
sobi.*

*ločita naju
le najini
telesi.
spiva in
sanjava
in sanjava.*